

ศิลปะพื้นบ้าน

อรชัน เลาสัตย์¹

คือ...รากแก้วของภูมิปัญญาชาติ

มนุษย์จะมีคุณค่าของความเป็นมนุษย์ที่แท้ จำต้องมีศิลปะอยู่ในจิตสำนึก การใช้ศิลปะเป็นสื่อความหมายให้เกิดค่าที่แท้แห่งชีวิต จำต้องมีสำนึกที่เป็นองค์รวมของความดีงามทั้งหลายที่เป็นรากแก้วของจิตใจ คือ ความรัก ความศรัทธา ความบริสุทธิ์ ปัญญา และเมตตา ชีวิตและวิถีชีวิตมนุษย์จำต้องมีสำนึกและสื่อความหมาย สิ่งที่เป็นองค์รวมของความดีงามดังกล่าวมีทางเดียวนี้เท่านั้น ที่จะทำให้นมนุษย์เกิดความที่ตระหนักรู้สึกที่ไ้มนุ่มนวลอบอุ่นขึ้นในจิตสำนึก เพราะความไ้มนุ่มนวลอบอุ่นเท่านั้นที่สามารถไ้มน้ำและไ้มน้ำเพื่อมนุษย์ให้เข้าถึงสัจธรรมและคุณค่าที่แท้ของความเป็นมนุษย์ได้ การที่เรามิใช่คิดไ้เกิดมาเป็นมนุษย์ โดยทั่วไป เราคิดว่ามนุษย์นี้ยิ่งใหญ่ แต่พอเอาเข้าจริง ๆ อยู่ยาวนานไป ๆ ไ้รู้เห็นอะไรมากขึ้น หรือเรียนรู้เกี่ยวกับชีวิตมากขึ้น กลับเห็นว่ามนุษย์ที่แท้ตามความเป็นจริงแล้ว เล็กกว่าเม็ดฝุ่นเสียดีก และการที่มนุษย์ไ้ผูกปมเป็นพันธสัญญาระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติขั้นนี้ก็ไม่มีมนุษย์ผู้ใดที่จะยิ่งใหญ่หรือบิดพริ้วสัญญาที่เป็นพันธะกับธรรมชาติคือความตายไ้ได้เลย มีศิลปะเท่านั้นที่จะเปิดโอกาสให้มนุษย์ไ้ก้าวจิตวิญญาณขึ้นจากหลุมบ่อหรือวังวนแห่งโศกสงสารหรือมายาทั้งมวล คือ เวียนตายเวียนเกิดทุกนาที ทุกชั่วโมฆะขณะที่ยังเป็น ๆ อยู่นี้ไ้เห็นเหตุปัจจัยด้วยปัญญา เพราะศิลปะช่วยไ้มนุษย์มองเห็นสัจธรรมที่ซ่อนเร้นอยู่ในอนุภาคต่าง ๆ ของธาตุธรรมชาติ ตั้งแต่คุณลักษณะของธาตุ ดิน น้ำ ลม ไฟ ที่ปรุปรุแต่งกันขึ้น

ตลอดสายสัมพันธ์อันยืดยาวเชื่อมโยงไปถึงจักรวาล ด้วยพลังจินตนาการที่เป็นเสมือนพลังแห่งจิต เป็นเครื่องมือสู่ความรู้ความเข้าใจในผัสสะที่มากกระทบทำให้รู้และเข้าใจได้อย่างลึก จนเห็นลึกเข้า ๆ ถึงความจริง เรียกการเห็นชนิดนี้ว่า การเห็นด้วยปัญญา คือ รู้ความรู้ที่เป็นความจริงตามหลัก “พุทธธรรม” นั้นเอง

พุทธะ แปลว่า ปัญญา หมายถึงปัญญาของมนุษย์

ธรรม แปลว่า หน้าที่ หรือการทำหน้าที่ หมายถึงมนุษย์ทุกคนเกิดมาเพื่อทำหน้าที่และจำต้องทำหน้าที่ตลอดชีวิต โดยมีปัญญาส่องนำทางชีวิต

ดังนั้น ศิลปะจึงเป็นเสมือนเครื่องไ้มน้ำมนุษย์ให้เข้าสู่ “พุทธธรรม” ที่เป็นตามหมายของชีวิตโดยตรง

ท่านพุทธทาสภิกขุกำหนดว่า “ศิลปะ คือ ธรรมะ หรือธรรมชาติ หรือหน้าที่ความมุ่งหมายเพื่อจะไ้รู้จักสิ่งทีเรียกว่า “ศิลปะ” ก็เพื่อความสำเร็จประโยชน์ในการทีจะเป็นมนุษย์ ทีไ้รับสิ่งทีดีทีที่สุด จะต้องเห็นด้วยตนเองว่า มีความจำเป็นทีจะต้องทำอะไร ๆ ให้เป็นศิลปะ จนกระทั่งมองเห็นว่า ชีวิตนี้ก็เป็นวัฏศิลปะ ทีประกอบอยู่ด้วยความหมาย 3 อย่าง คือ งาม สำเร็จประโยชน์ และกระทำด้วยฝีมือ มีครบสมบูรณ์เหมือนเป็นชีวิตของคนคนหนึ่ง คือ มีความงามด้วยศิลปอกจิตใจให้สะอาด งามด้วยสมาธิ มีความแน่วแน่ ใจสงบ และเย็นไม่ฟุ้งซ่านซัดส่าย งามด้วยปัญญารู้เท่าทันเหตุปัจจัยทีกระทำจากความรู้ทีเป็น

¹ภาควิชาศิลปะศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

ไปตามความจริงหรือรู้ความรู้ที่ยืนอยู่บนพื้นฐานของความ
จริง เพื่อที่จะให้ชีวิตนี้อยู่เหนือปัญหาต่าง ๆ โดยประการ
ทั้งปวงแล้ว ก็ควรถือว่าผู้นั้นเป็นยอดศิลปิน เป็นยอดของ
บุคคลผู้มีศิลปะ คือ ศิลปะสำหรับการมีชีวิตอยู่ในโลกโดย
มีชัยชนะ ถ้าเราอยู่ในโลกด้วยการทรมานในทุกข์ มัน
ก็ควรจะไปตายเสียดีกว่า”

ความมุ่งหมายเพื่อจะให้รู้จักสิ่งที่เรียกว่า “ศิลปะ”
ตามนัยที่ท่านพุทธทาสกำหนดนี้ เป็นความมุ่งหมายเพื่อ
ตระหนักรู้ถึงรากแก้วของภูมิปัญญา คือ เมื่อนำไปปฏิบัติ
ให้ถึงศิลปะครบแก่นแท้ของความงามทั้ง 3 อย่างแล้วก็
เท่ากับรู้ความรู้ตามหลักพุทธธรรม สำเร็จประโยชน์เป็น
บุคคลผู้เป็นยอดศิลปิน จิต วิญญาณ ปัญญาเปี่ยมศิลปะ
โดยแท้ คือ เป็นยอดนักสังเกต นักเลือกสรรสิ่งที่ประทับใจ
ที่ยอดเยี่ยม มีความรู้สึกรับรู้อย่างว่องไว ตัดสินใจได้เด็ด
เดี่ยว และมีการพัฒนาสืบสาวสืบทอดสืบสานศิลปะจากคน
รุ่นหนึ่งสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง เป็นที่น่าสังเกตอย่างหนึ่ง สำหรับ
บุคคลผู้มีศิลปะอยู่ในหัวใจมักเป็นบุคคลใจกว้าง มีชีวิตเบา
พอสมควร คือ รู้จักปล่อยวางและรู้จักเลือกสรร ชอบการ
เคลื่อนไหวในความนิ่งเพื่อให้เห็นเข้าถึงในส่วนในภายใน
จิตใจของตนเองอยู่เสมอ อยากเห็น อยากรับรู้ อยากสัมผัส
แผ่นดิน พื้นน้ำ ขอดเขา ผู้คนกับวัฒนธรรม มีความรู้สึก
ว่าแผ่นดินเป็นผืนแผ่นดินที่มีคุณค่าทางศิลปะและวัฒนธรรม
และมีความตั้งใจพยายามที่จะฟื้นฟูและพัฒนาศิลปะ
วัฒนธรรมให้เป็นมรดกอันล้ำค่าทางวัฒนธรรมคงดำรงอยู่ต่อ
ไปด้วยความภูมิใจสืบตลอดไป ความคิดความอ่าน สู่การ
กระทำชนิดที่โยงหัวสมองกับหัวใจมาให้สัมพันธ์กันได้
เรียกว่า ภูมิปัญญา การรู้ความรู้ที่ยืนอยู่บนพื้นฐานของความ
จริงของชีวิตและวิถีชีวิตที่เป็นความจริงก็คือ รู้จักลักษณะ
ของไตรลักษณ์ อันได้แก่ เหตุปัจจัยที่ทำให้เกิดความทุกข์
ที่ระงมในทุกข์ ได้แก่ ความรู้สัจธรรมทั้ง 4 คือ ทุกข์
เหตุแห่งทุกข์ รู้เห็นเหตุแห่งทุกข์ รู้ทางที่จะดับทุกข์
อันเป็นวิถีที่พุ่งเข้าสู่ความเป็นกลาง หรือวิถีสายกลางทาง
ภูมิปัญญาชาติ คือ อริยมรรค หรือวิถีในมรรคมีองค์แปด
ถ้าจะเรียกให้สั้น ๆ แบบย่อให้เหลือเพียงสามก็คือ สว่าง

สะอาด สงบ หรือปัญญา ศิล สมาธิ นั่นเอง
ดังนั้น ศิลปะพื้นบ้านหรือศิลปะอะไรก็ตามที่ว่า
บริสุทธิ์จะต้องยืนอยู่บนพื้นฐานที่มีความคิดรวบยอดบนวิถี
สายกลางนี้เสมอ คือ
สมาธิ คือ ความเข้าใจหรือเห็นถูกต้อง
สัมมาสังกัปปะ คือ ความคิดใฝ่ฝันถูกต้อง
2 เบื้องต้นนี้ คือ ปัญญา หรือสว่าง
สัมมาวาจา คือ มีจริยะวาจาที่ตรงใจและถ่อมตน
สัมมากรรมันตะ คือ การกระทำสิ่งทุกอย่างอย่าง
ถูกต้อง
สัมมาอาชีวะ คือ ดำรงตนด้วยอาชีพที่ถูกต้อง
เหมาะสม
สัมมาวายามะ คือ มีความเพียรพยายามและ
รู้จักปรับปรุงหาวิธีที่เหมาะสมอย่างถูกต้องแม่นยำ
4 ท่ามกลางนี้ คือ สะอาด หรือศีล หรือการปฏิบัติ
บนวิถีสายกลาง
สัมมาสติ คือ มีความสำนึกในหน้าที่หรือ
ธรรมะสำนึก มีทรรศนะในทางสร้างสรรค์
สัมมาสมาธิ คือ ความตั้งใจ ตั้งจิตจดจ่อสิ่งที่
กระทำด้วยความสงบและมีความเย็นอกเย็นใจไม่ฟุ้งซ่าน
สายไปมา หรือใจว่างจากความวุ่น คือใจเป็นหนึ่งเดียว
กับสิ่งที่กระทำ
2 เบื้องปลายนี้ คือ สงบเย็นหรือสมาธิ
ทั้งเบื้องต้น ท่ามกลาง และเบื้องปลาย รวมกัน
เป็นวิถีปฏิบัติครบอริยมรรค หรือมรรคมีองค์แปด อันเป็น
วิถีของสายกลาง ไม่ตึง ไม่หย่อน คือ อยู่ตรงกลางของ
ความสุดโต่งกับหย่อนยาน อย่างไรก็ตาม ชีวิตและวิถี
ชีวิตที่เราปรารถนากระทำความดี เพื่อก่อให้เกิดความสุข
สงบทั้งส่วนตนและส่วนสังคม โดยมีความรู้สึกผูกพันเป็น
อันหนึ่งอันเดียวกัน โดยหลักผูกพันในทางเชื้อชาติเผ่าพันธุ์
มีปัจจัยอันเป็นเงื่อนไขที่จำเป็นร่วมกันคือ ความรักชาติ รัก
มาตุภูมิ มีแนวพฤติกรรมเป็นอย่างเดียวกัน ก่อปรด้วย
อุดมการณ์ และปรัชญา มีความเชื่อและศรัทธาอย่างแน่ว
แน่น บุคคลผู้เป็นยอดศิลปินที่จิตวิญญาณ ปัญญาเปี่ยมศิลปะ

โดยแท้ ที่ได้กล่าวมาแต่ต้นตรงที่ว่า เป็นยอดนักสังเกต นักเลือกสรรสิ่งที่ประทับใจคือ จะต้องเป็นผู้มีความลึกซึ้งทางธรรมอย่างทะลุปรุโปร่งทีเดียว คือ มองอะไรแล้วเห็นแล้วสร้างสรรค์ได้สูงสุด เป็นวัฒนธรรมล้ำจน สืบทอดทางภูมิปัญญา อันอาจนำไปปฏิบัติ เพื่อฟันเพื่อดับทุกข์ได้โดยสิ้นเชิง เช่น วัฒนธรรม บทกล่อมลูกปิกข์ได้ “มะพร้าว นาฬิกา” ท่านพุทธทาสท่านมาสร้างสรรค์ศิลปะ ศาสตร์ศิลป์ เป็นรูปภาพปริศนาธรรมในบริเวณสวนโมกขพลาราม ถือเป็นผลงานประดิษฐกรรมกลางแจ้งขนาดใหญ่ อันเป็นสมบัติของแผ่นดินชิ้นหนึ่ง ชื่อ “สะพานนาฬิกา” เพื่อให้ผู้คนที่เข้าไปเที่ยวได้สะดุดตาสะดุดใจ แล้วให้สะดุดเป็นชนวนสำหรับพิจารณา รู้สึกนึกถึงธรรมะขึ้นมาได้ สะพานนาฬิกาเป็นอุปกรณ์ของมหรสพทางวิญญาณ คือ ตัวธรรมะหรือสิ่งที่เรขิดมันเพื่อไปสู่ความไม่ยึดมั่นถือมั่น มันเปลี่ยนได้โดยทางจิตใจ บทกล่อมลูกเรื่องมะพร้าวนาฬิกา สำหรับกล่อมลูกให้นอนหลับหรือฟังกล่อมน้อง ไทวเปลให้น้องนอนหลับ บทร้องกล่อมมีว่า

“คือน้องเหอ คือน้อง คือนะพรวานาฬิกา
 น้องเหอมะพรวานาฬิกา ดันเดี่ยวโนเนน
 นอกเลจี่ฝั่ง ฝนตกไม่ต้อง ฟ้าร้องไม่ถึง
 ถึงได้แต่ผู้พันบุญเหอ.”

หมายความว่า

คือว่า ลูกเอช ฟิงแม็กล่อมเจ้านะลูกเอช แม่จะร้องกล่อมจงฟังให้ดี คือว่ามะพรวานาฬิกาเอชลูกเอช มะพรวานาฬิกาตันเดี่ยวโนเนน อยู่กลางทะเลจี่ฝั่ง ฝนตกไม่ต้อง ฟ้าร้องไม่ถึง ถึงได้แต่ผู้พันบุญเอช (ถ้าฟังกล่อมน้องก็ร้องว่า น้องเอช จงฟังฟังกล่อมนะน้องนะ) นอกเลจี่กกลางทะเล นอกเลจี่ฝั่งคือกลางทะเลจี่ฝั่ง

พื้นบ้านปิกข์ได้มีร้องบทกล่อมเด็ก เรื่องมะพรวานาฬิกาเหมือน ๆ กันหมด ตั้งแต่ชุมพรลงไปถึงสุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช กระบี่ พังงา แต่ที่สงขลามีน้อย (ข้อมูลตามที่ท่านพุทธทาสได้สอบถามชาวบ้านและจัดให้มีการแสดงที่สวนโมกข์ด้วย) และเมื่อช่วงปิดภาคเรียนที่ 1 ปี 2538 ผู้เขียนได้ไปที่อำเภอปลายพระยา จังหวัดกระบี่ เข้า

พักแรมที่วัดถ้ำประสาธนาพาติรัง บริเวณวัดมีถ้ำขนาดใหญ่ สวยงามมาก มีชาวบ้านปลูกบ้านเรือนอาศัยอยู่ใกล้ ๆ บริเวณประมาณ 40 หลังคาเรือน ในหมู่บ้านดังกล่าวมีศิลปินพื้นบ้านอยู่จำนวนหลายคน และมีคณะลูกคู่ด้วย หัวหน้าคณะชื่อลุงชม ผู้เขียนได้สอบถามถึงบทกล่อมลูกมะพรวานาฬิกา ทันใดลุงชมก็ยืนขึ้นแล้วชี้มือไปที่ต้นมะพรวานาฬิกาพร้อมกับร้องเพลงกล่อมเด็ก มะพรวานาฬิกาให้ฟังอย่างไรเพราะกินใจ คือ ขณะที่ร้องทั้งจังหวะทำนองเอื้อนเสียงฟังแล้วเย็นยะเยือกอย่างกินใจที่สุด

มะพรวานาฬิกา เป็นชื่อของมะพร้าวพันธุ์หนึ่ง มีลูกกลมงาม ขนาดพอดี ลำต้นไม่สูงนัก มีก้านของใบ ดอกและลูกเป็นสีแสดอมแดง สีสว่าง อร่าม คล้ายทองธรรมชาติ คนพื้นบ้าน “ปิกข์ได้เรียกว่า สีแดง หรือแดง-แฉ่ง” ทางภาคเหนือเรียกมะพร้าวไฟ ปิกข์ได้เรียกมะพรวานาฬิกา

น้ำมะพรวานาฬิกา ดื่มเป็นยาแก้โรคขัดเบาหรือปัสสาวะกะปริดกะปรอยได้ผลชะงัดนัก และดื่มรักษาโรคนิ้วส่ายหรือ โรคหินปูนในกรวยไตได้ผลดีอีกด้วย คือ น้ำมะพรวานาฬิกา 2 แก้ว ใสสารส้มเท่าหัวไม้ขีดไฟคนเข้าด้วยกันจนสารส้มละลายหมดแล้วดื่ม นิ้วหรือหินปูนจะละลายหลุดออกมากับน้ำปัสสาวะ

ที่บริเวณมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ตรงสวนมะพร้าวข้างถนน ก่อนถึงซอยสุขุมิเล 1 และ 2 มีมะพรวานาฬิกาอยู่ต้นหนึ่ง สีสว่างอร่ามสะดุดตา สะดุดใจทุกครั้ง เมื่อเดินผ่านไปมา

ที่วัดป่าลิไลยก์ (อ่าวลำปำ) อำเภอเมือง จังหวัดพัทลุง ตรงบริเวณหน้ากุฏิท่านเจ้าอาวาส ปลูกมะพรวานาฬิกาเป็นแถว ๆ สวยมาก ทำให้สนามอร่ามสว่างไสววิเวก งามที่สุด เป็นสื่อความรู้สึกให้สะดุดใจ รู้สึกนึกถึงธรรมะความหมายแห่งปัญญาสว่างในความไม่มบุษย์

ตามที่คนรุ่นปู่ตาชายหรือคนพื้นบ้านรุ่นก่อนมีความลึกซึ้งทางธรรมปัญญาอย่างทะลุปรุโปร่ง คือเห็นวัตถุอะไรแล้วสามารถสื่อความหมายสร้างสรรค์ สำเร็จประโยชน์ก่อปรด้วยอุดมการณ์ที่เปี่ยมความรัก ความเชื่อ

ศรัทธาขึ้น แสวงหาความดับทุกข์ตรงที่เกิดความทุกข์ หรือ แสวงหาโลกุตระที่ตรงโลกนั่นเอง คือ โลกก็ดี ธรรมะก็ดี คนก็ดี ล้วนเป็นมหรสพ หรือธรรมะทั้งสิ้น

ท่านพุทธทาสอธิบายว่า "เมื่อวันที่มีการแสดงให้คุณ มีเรื่องเรื่องมะพร้าวนาฬิกา นี่คิดดูแล้วปู่ตายายนั้นไม่ใช่เล็กน้อย เป็นคนสนใจอยู่ตลอดเวลา เพราะว่าเนื้อความที่จะเรื่องนี้ มันลึก มันไม่ใช่แค่ส่งเดชไปได้ มันต้องมีผู้รู้มีความรู้ แล้วประคิมฐึ้นมาให้ชาวบ้านไปร้อง อาตมาพยายามสอบสวนคุณ มิใครไปใครมาได้สอบถามคนแก่ ๆ คุณให้ร้องบทกล่อมลูกให้ฟัง มันเหมือนกันจนรู้สึกว่ามันเป็นของถ่ายทอดถึงกัน มันคงอยู่ในลักษณะที่เป็นวัฒนธรรมอะไรด้วยเหมือนกัน มันจึงถึงกันและเหมือนกันที่ปู่ตายายเขาไม่มีอะไรพิเศษ แต่เขามีอย่างนี้ เขานึกถึงแต่สิ่งหนึ่งซึ่งดีที่สุดใน ซึ่งเลิศที่สุดเสมอ แล้วแสดงความสุขในทางจิตใจเรื่องฝ่ายธรรมะชั้นสูง จนเป็นมหรสพทางจิต วิญญาณปัญญา คำว่า มหรสพ คือ ธรรม ธรรมะคือมหรสพทางจิตวิญญาณ เพื่อโน้มนำมนุษย์และคนเข้าถึงแก่นแท้ของธรรม คือ โน้มนำให้หันมาพิจารณาหรือเพ่งตรงที่ตนเอง เพื่อรู้จักภายในจิตใจของตนเอง แล้วเห็นวิญ-สงสาร เวียนสุข เวียนทุกข์ หรือการเวียนเกิดดับแห่งจิตทุกนาที ทุกชั่วโมง ในชีวิตประจำวัน เปรียบเหมือนทะเลสีฟ้า เดียวมันเหลวและไหลเวียนไปเมื่อถูกความร้อน เดียวมันก็แข็งเป็นก้อนเมื่อถูกความเย็น ต้นมะพร้าวนาฬิกา ก็คือตัวเรา ทั้งทะเลสีฟ้าและมะพร้าวนาฬิกาอยู่ในตัวเรา เดียวเราเป็นสังสารวัฏ เดียวเราก็ไม่มีสังสารวัฏ คือหยุดหรือสงบไปสักหนึ่ง ฉะนั้น เขาจึงเอามาเปรียบเทียบความหมายของสังสารวัฏทั้งนั้น

มะพร้าวนาฬิกาอยู่ตรงกลางทะเลสีฟ้า ฝนตกไม่ต้อง ฟังเรื่องไม่ถึง หมายความว่า พระนิพพานซึ่งอยู่เหนือความสุข ความทุกข์นั้น ไม่มีอะไรกระทำได้ ไม่มีอะไรถึง อยู่อย่างนั้น และสงบเย็น คือ พระนิพพาน ที่มีอยู่ในมหรสพ หรือธรรมะทางจิตวิญญาณ ปัญญาในตัวมนุษย์ทุกคนนี่เอง คือ มีความทุกข์ขงอกขึ้นมาตรงไหน ต้องดับความทุกข์ที่ตรงนั้น ฉะนั้น นิพพาน คือดับทุกข์ที่สุด มัน

ก็ต้องอยู่ท่ามกลาง ที่มีทุกข์ที่สุด อยู่ที่ตรงจุดที่มีทุกข์ที่สุด นั่นแหละคือทะเลสีฟ้า"

เขียนมาเรื่อยเรื่อย เรื่อง มะพร้าวนาฬิกา ก็ควรเขียนถึงการทำนาฬิกาจากซีกกะลาตัวเมียของ มะพร้าว นาฬิกาด้วย คือ ผู้เขียนคาดเดาเอาเองว่า คำว่า นาฬิกา คงความหมายเดียวกันกับคำว่า นาฬิกา (ถ้าไม่ถูกต้องขอความกรุณาแนะนำด้วย จะเป็นพระคุณยิ่ง)

วิธีทำ นำกะลามะพร้าวมาขูดให้สะอาดทั้งนอกและใน เจาะกันให้เป็นรูเล็ก ๆ เพียงรูเดียว พอที่จะให้น้ำซึมเข้าไปในกะลาเต็มในเวลา 1 ชั่วโมง 30 นาที

วิธีใช้ นำกะลาที่ทำแล้วไปลอยในอ่างน้ำ เมื่อกะลาจมนลงก็คิดเป็น 1 ยาม เมื่อต้องการจับเวลาใหม่ ก็เริ่มลอยใหม่ ทำอยู่อย่างนั้นจนกว่าจะหมดความต้องการที่จะนับเวลา

เขียนมาถึงตรงนี้ สติให้คิดได้ทัน ตามที่ได้จั่วหัวเรื่องไว้ว่า ศิลปะพื้นบ้าน คือ รากแก้วของภูมิปัญญาชาติ คือ ศิลปะพื้นบ้านจัดอยู่ในองค์กรร่วมของคณาจารย์ มีด้วยกันหลายประเภท อาจแบ่งเป็นกลุ่มประเภทใหญ่ ๆ ได้ 3 ประเภท

1. ประเภทมุขปาฐะ ได้แก่
 - เพลงพื้นบ้าน
 - ภายิตพื้นบ้าน
 - นิทานพื้นบ้าน
 - ความเชื่อ
 - ปริศนาคำทาย
 - ภาษาลึน
 - เพลงกล่อมเด็ก
 - เพลงประกอบการเล่นของเด็ก
 - บทร้องเล่าเหตุการณ์ ฯลฯ
2. ประเภทผสมผสาน ได้แก่
 - ระบำพื้นบ้าน
 - ละครพื้นบ้าน
 - การละเล่นของเด็ก
 - ขนบธรรมเนียมประเพณี ฯลฯ

3. ประเภทไม้ใช้บูชา ได้แก่
ศิลปะพื้นบ้าน
สถาปัตยกรรมพื้นบ้าน
หัตถกรรมพื้นบ้าน

ความรู้เกี่ยวกับคติชนวิทยา หรือคติชาวบ้าน เป็นแนวทางศึกษาวิชาการด้านอื่น ๆ มากมาย เช่น วิชามานุษยวิทยา ประวัติศาสตร์ ภาษาและวัฒนธรรม วรรณคดี สังคมวิทยา เป็นต้น นอกจากนี้ ยังเป็นบ่อเกิดความบันเทิงให้แก่โลก เช่น เพลงพื้นบ้าน บทละคร ตลอดถึงเป็นพื้นฐานของศิลปะ วิจิตรศิลป์ทั้ง 5 สาขา คือ ประติมากรรม จิตรกรรม สถาปัตยกรรม นาฏกรรม วรรณกรรมด้วย โดยเฉพาะต่างประเทศนั้นเขาถือว่า ศิลปะพื้นบ้านเป็นแรงบันดาลใจต่อการสร้างสรรค์อันยิ่งใหญ่ทางศิลปะทำให้เกิดลัทธิใหม่ ๆ ทางศิลปะขึ้น เช่น “ลัทธิคิวบิสม์” เป็นต้น ปิกัสโซ นับได้ว่าเป็นบิดาแห่งประติมากรรมและจิตรกรรมสมัยใหม่ที่สร้างความตะลึงงันให้กับโลกด้วยสุนทรีย์ภาพใหม่ เขาได้ค้นพบและประทับใจประติมากรรมของชนเผ่าอาเริกันและได้รวบรวมความประทับใจของเขาลงในภาพจิตรกรรมขนาดใหญ่ ชื่อ “ผู้หญิงแห่งอาวีญอง” กับเป็นรูป “HEAD OF WOMAN” ทั้ง 2 รูปนี้

เป็นบ่อเกิดของศิลปะลัทธิคิวบิสม์ด้วย แม้ปัจจุบันวงการศิลปะจะไม่มีลัทธิศิลปะอะไรอีกต่อไปแล้วก็ตาม ก็มิได้หมายความว่า ศิลปะถึงที่สุดแล้วก็หาไม่ トラบใดในโลกของเรายังมีคนมีมนุษย์อยู่ในสังคมเดียวกับความคิด ความเชื่อ ซึ่งรวมทั้งศีลธรรม จริยธรรม ศาสนาและปรัชญา เพื่อจะฟื้นฟูภาวะของความคลั่ง ความหยาบถ้อย ความรุนแรงและโหด ไปสู่คลองธรรมที่ถูกต้องได้นั้น ศิลปินจะตีความหมายของธรรมะเป็นภาพ บางคนอาจจะเอาแก่นของธรรมะมาปฏิบัติในการปฏิบัติศิลปะ สร้างสรรค์ผลงานศิลปะที่ประณีตได้ทั้งนัยที่เป็นรูปและนาม เป็นการพยายามเข้าหาเข้าใกล้สิ่งที่ดีงาม และมีคุณค่าทางจิตใจ ความใฝ่ดีนั้นย่อมเป็นสิ่งที่น่าสรรเสริญ

สุดท้ายนี้ผู้เขียนได้เห็นเป็นนิมิตติดตาจิตใจที่ช่างฝีมือพื้นบ้านจังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้รวมตัวกันจัดตั้งเป็นชมรมชื่อ “ชมรมช่างฝีมือจังหวัดชายแดนภาคใต้” โดยมีหน่วยงานของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ คือ คณะศึกษาศาสตร์ ได้เข้าประสานช่วยเป็นแกนกลางให้ การรวมตัวกันของบรรดาช่างฝีมือเพื่อสร้างสรรค์ให้มีผลงานเพื่อจะจัดแสดงผลงานขึ้นในช่วงเดือนมิถุนายน 2539 ที่มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

